

ČASOPISY JAKO RIZIKOVÝ FAKTOR TĚLESNÉHO SEBEPOJETÍ U ADOLESCENTNÍCH DÍVEK

MAGAZINES AS A RISK FACTOR FOR BODY IMAGE IN ADOLESCENT GIRLS

H. Pavličíková¹, V. Kukačka² & E. Pártlová¹

¹Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra společenských věd

²Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra výchovy ke zdraví

ABSTRACT

The aim of this study is to discern a subjective appraisal of one's own body in adolescent girls ($n = 82$) as based on a figure test (reality versus ambition), with a special focus on the opinion discrepancies, all related to the fact whether the girls read or do not read magazines intended for this target group. Further, the research explored the examined girls' satisfaction or dissatisfaction with their bodies and their wish to put on, or lose weight. Out of a total of 82 girls, 61 girls (74,4 %) were devoted readers of the selected magazines. 21 girls (25,6 %) did not read the chosen magazines, or were interested in a different kind of magazines. The obtained data reveal that 3 girls (3,7 %) girls would like to have figure 1, just as 25 girls (30,6 %) ticked figure 2 as their ideal body. The most frequently chosen ideal body was figure 3, which was marked by 35 girls (42 %). Figure 4 was seen as ideal by 19 girls (23 %). Figures 5-9 were not ticked by the girls as ideal at all. Among those who do not read girls' magazines, in the total number ($n = 21$) there were 16 girls (76 %) who wished to have an ideal body, slimmer than the one they have now.

Keywords: adolescent girls; self-image; figure test

SOUHRN

Cílem této studie bylo zjistit subjektivní hodnocení vlastního těla u adolescentních dívek ($n = 82$) na základě testu siluet (realita versus přání) se zaměřením na diskrepanci v těchto názorech, to vše v souvislosti s faktem, zda dívky čtou či nečtou časopisy určené pro jejich cílovou skupinu. Studie se dále soustředila na vyjádření spokojenosti či nespokojenosti s vlastním tělem u souboru uvedených dívek a na jejich přání přibrat na hmotnosti, případně zhubnout. Z celkového počtu 82 dívek se čtení vybraných časopisů věnovalo celkem 61 dívek (74,4 %). Dívek, které nebyly čtenářkami těchto časopisů, nebo se zajímaly o časopisy jiného druhu, bylo celkem 21 (25,6 %). Dle získaných dat bylo zjištěno, že siluetu 1 by si přály mít 3 dívky (3,7 %). Siluetu 2 označilo za svoji ideální postavu celkem 25 dívek (30,6 %). Nejvíce zastoupenou ideální siluetou byla silueta 3, kterou označilo 35 dívek (42,7 %). Siluetu 4 označilo jako svoji ideální postavu celkem 19 dívek (23 %). Siluety 5-9 nebyly ve výběru dívek ohledně ideální postavy označeny. U dívek, které časopisy pro dívky nečtou, vykazovalo přání o ideální štíhlejší postavu, nežli je ta současná, celkem 16 dívek (76,2 %) z celkového počtu ($n = 21$). U dívek, které časopisy pro dívky čtou, mělo přání o ideální štíhlejší postavu, nežli je ta současná, celkem 41 dívek (67,2 %) z celkového počtu ($n = 61$).

Klíčová slova: adolescentní dívky; sebepojetí; test siluet

Úvod

Vágnerová (2005) vztahuje období adolescence stejně jako Macek (2003) k desetiletému období mezi 10. a 20. rokem jedinice. Vágnerová adolescenci rozděluje pouze na dvě vývojové etapy, z nichž každá trvá pět let. Tou první etapou je raná adolescence, označovaná jako pubescence, která je časově určena od 11 do 15 let. Druhou etapu označuje Vágnerová jako pozdní adolescence. Pozdní adolescence

podle Vágnerové trvá přibližně od 15 do 20 let (Vágnerová, 2005). Macek (2003) rozděluje toto období do tří etap.

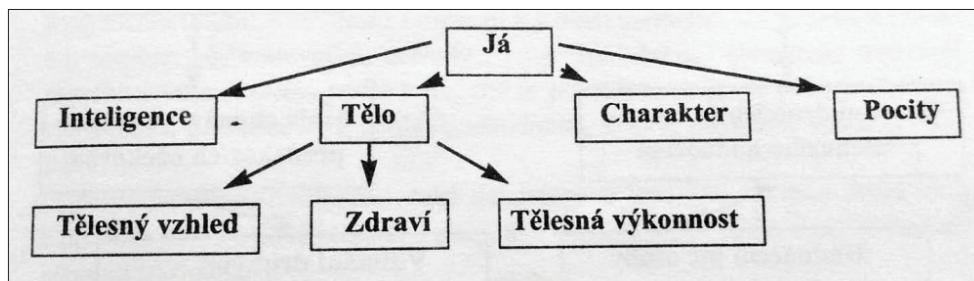
V období adolescence, především v rané fázi, dochází k markantním biologickým změnám týkajících se hormonálních a reprodukčních změn, a dále k proměně vzhledu jedince. Tělesný vzhled je neoddelitelnou součástí identity jedince, a proto bývá v období adolescence změna tělesné podoby intenzivně prožívána. Na jedné straně se může adolescentní dívka jevit její tělesná proměna jako pozitivní a úspěšná, na druhé straně ji může považovat za nepřijatelnou a nešťastnou. Tělesnou proměnu v rámci tělesného vývoje vnímají jak dívky, tak chlapci, zcela subjektivně. V rámci zhodnocení úspěšnosti a přijatelnosti tělesné proměny opírají své soudy o sociokulturní standardy podoby těla a fenoménu krásy celkově (Vágnerová, 2005). Tělesná proměna má řadu psychických i společenských dopadů a je nesmírně důležité, jak ji vnímají sami dospívající a jak je reflektována jejich sociálním okolím (Macek, 2003). Zevnějšek je v období adolescence reprezentantem vlastní osobnosti, a proto jeho význam vzrůstá (Vágnerová, 2005). Význam vzhledu je však v období adolescence v souvislosti s definováním sebe sama daleko větší u dívek nežli u chlapců (Bell & Dittmar, 2011).

Sebepojetí je produktem vědomí sebe sama, čili je produktem sebeuvědomění (Macek, 2010). Vědomí vlastního já je proces, který se odehrává od narození jedince, nicméně jeho významnost v rámci vývoje jedince vystupuje najevo až v průběhu dospívání. Vědomí činného já, tedy já jednajícího a schopného vytvářet vlastní pocity, představy a myšlenky, se utváří v dětství a projevuje se v průběhu dospívání na základě uvědomění si vlastní subjektivity (Macek et al., 2010).

Funkcí sebepojetí je zpracování a hodnocení situací vztahujících se k vlastnímu já. Tyto funkce se často uskutečňují na neuvědomované úrovni jedince, a tak vědomá formulace sebe sama není v reálném životě nutná (Blatný & Plháková, 2003). Z tohoto důvodu nelze sebepojetí chápat jako reálně existující psychickou entitu, nýbrž jako hypotetický konstrukt, který vysvětluje chování a prožívání člověka (Blatný & Plháková, 2003).

Obrázek 1./ Figure 1.

Základní prvky sebepojetí (Fialová, 2001)./ Basic elements of self (Fialová, 2001).

V průběhu vývoje jedince se stávají důležitými faktory ovlivňujícími jeho sebepojetí: vrstevníci, učitelé a širší okolí. Tito činitelé jsou schopni měnit jedincův pohled na svět či jeho hodnotící soudy a myšlenky. Jak v případě rodiny a jedincova blízkého okolí, tak v případě vrstevníků, učitelů či médií, jsou nástroji ovlivňujícími a formujícími jeho sebepojetí především sociální interakce s druhými lidmi, vlastní jedincova zkušenost a sebeuvědomění (Fialová, 2001). Nové zkušenosti přinášejí nové informace o tom, jak je jedinec druhými vnímán. Sebepojetí se na základě této skutečnosti vyvíjí v interakci se světem na základě vlastní jedincovy zkušenosti s okolím a se sebou samým. Sebepojetí je tak v průběhu jedincova života závislé na jeho okolí, vrstevnících a na modelech, které jsou mu předkládány v rodinném či širším sociokulturním kontextu.

Tělo a tělesný vzhled celkově hrají ve společnosti důležitou roli. Na základě toho, jak vypadáme, jsme vnímáni, posuzováni a hodnoceni. V souvislosti s naším tělesným vzhledem nám mohou být přisuzovány pozitivní, ale i negativní charakteristiky naší osobnosti. Tělo je objektem sociálního a kulturního vývoje a v kontextu sociokulturních faktorů se také vyvíjí. Mezi faktory, které mají na naše sebepojetí vliv, patří normy a hodnoty, které nám společnost předkládá. Převážně v západních společnostech se v dnešní době setkáváme s obecnou preferencí ženského štíhlého tělesného vzhledu, který se ustálil jako jedna ze společenských norem, kterou ženy chtějí následovat. Štíhlé tělo je spo-

jováno s osobním, profesionálním a sociálním úspěchem (Wykes & Gunter, 2005). Důkazem pro toto tvrzení jsou výzkumy uskutečněné v zemích západního světa, jako je Velká Británie či Spojené státy americké, které dokazují, že dosažení štíhlého tělesného vzhledu je mezi ženami v západních společnostech jednou z nejdůležitějších priorit, a obecně štíhlý tělesný vzhled nejen kladně hodnotí, ale také se k němu kladně staví (Smolak & Thompson, 2009). Psychologický konstrukt tělesného sebezpojetí obsahuje stejně jako sebezpojetí celkově složky kognitivní, afektivní a konativní. Například představy o vlastním těle pozměňujeme na základě jak našeho emocionálního stavu, tak na základě reakcí okolí. Tělesné sebezpojetí a vnímání vlastního těla není ohraničeno pouze vlastním tělem, ale stejně jako sebezpojetí celkově je ovlivněno sociálními faktory a je kulturně podmíněno (Weinshenker, 2002). Tělo je hlavním prostředkem k sebeexpresi a k interakci se světem, a proto je i klíčem k pochopení celého „já“ a významně ovlivňuje naše sebedefinování (Fialová, 2005). Ženy jsou v procesu sebedefinování daleko více určovány svým tělem nežli muži a stejně je tomu tak i v oblasti sociálního uznání, při kterém jsou ženy svým tělem determinovány silněji než muži. Ženské tělo je předmětem sociálního zájmu a je také společensky podmíněno.

Sebehodnocení je považováno za mentální reprezentaci emočního vztahu k sobě. Na základě soudů, které vůči sobě vytváříme, se vytváří naše sebehodnocení. Vedle hodnotící složky však sebehodnocení obsahuje i deskriptivní znalosti o jedinci samotném (Blatný & Plháková, 2003). Sebehodnocení je vnímáno jako klíčový ukazatel psychické pohody jedince, která se v západní společnosti podle pohlavní příslušnosti značně liší (Clay, Vignoles & Dittmar, 2005). Sebehodnocení se odvíjí od konfrontace toho, jak se jedinec vnímá, tedy od jeho vlastního obrazu s určitými osobními či sociálními standardy (Macek, 2010). Má značný vliv na jedincovu emoční rovnováhu a na jeho fungování v rámci společnosti (Fialová, 2005).

Tělesné sebezpojetí je v případě adolescentních dívek ústředním bodem při sebedefinování, jelikož jsou v rámci západní společnosti socializovány v prostředí, které věří, že vzhled je důležitým základem pro sebehodnocení a pro hodnocení druhými lidmi (Clay, Vignoles & Dittmar, 2005). Toto úzké spojení mezi tělesným sebezpojetím a tělesným sebehodnocením je problematické zvláště pro dívky, které vyrůstají v kontextu rozvinutých masových a konzumních společností (Clay, Vignoles & Dittmar, 2005).

Z hlediska vývojového hraje obraz vlastního těla významnou úlohu v interpersonálních vztazích, a to nejen v pubertálním období vývoje (Markey, 2010).

Negativní tělesné sebezpojetí vyjadřuje nespokojenost s vlastním tělem. Tento jev je v západní společnosti především u žen poměrně běžný (Grogan, 2000). Tuto skutečnost dokazují některé výzkumy, z jejichž výsledků vychází najevo, že ženy vykazují větší nespokojenost s vlastním tělem než muži (Morry & Staska, 2011). Dívky vykazují větší nespokojenost než chlapci (Davison & McCabe, 2006). Důvodem, proč jsou ženy a dívky více nespokojené se vzhledem vlastního těla a vykazují tak známky negativního tělesného sebezpojetí, je podle Furnhama, Badminové & Sneada (2002) větší rozpor mezi aktuální a ideální postavou. Zdrojem tohoto rozporu jsou mimo jiné mediální obrazy, které štíhlý tělesný ideál zobrazují. Problémem ovšem je, že tento tělesný ideál je pro většinu žen nedosažitelný a z této nedosažitelnosti zmíněný rozpor vzniká. Někteří autoři tyto výsledky přisuzují větší povinnosti žen dodržovat kulturní standardy krásy (Furnham, Badmin & Sneade, 2002). Výsledky dotazníku Psychology Today Body Image Survey zaměřeného na spokojenost s vlastním tělem u žen tato tvrzení potvrzují. Z výzkumného souboru 4000 žen se 56 % vyjádřilo k nespokojenosti s jejich celkovým fyzickým vzhledem a ohromujících 89 % žen by si přálo zhubnout. V souvislosti s adolescentními dívkami byly závěry neméně udivující. Celkem 54 % dívek ve věku od 13 do 19 let bylo nespokojených se svým celkovým fyzickým vzhledem a přály si ho změnit (Psychology Today, 1997).

Vliv médií při prosazování kultu štíhlosti a krásy byl v českém prostředí zkoumán i odborníky, kteří se dlouhodobě věnují poruchám příjmu potravy. Krch (2002) hodnotí persvazivní působení médií za jeden z významných fenoménů, které se podílejí na prosazování až patologického pohledu na hodnocení vlastního těla, a tím přispívají k posilování strachu z tloušťky. Média pomocí prezentace nejrůznějších obsahů, včetně ideálu štíhlosti a krásy, mohou své příjemce až manipulativním způsobem dovést i ke stereotypnímu postoji právě v otázkách pohledu na vlastní tělo (Hradiská, Brečka & Vybíral, 2009). Médii jako důležitou součástí života dospívajících se dlouhodobě zabýval Sak (2000), který konstatoval, že při porovnávání preference jednotlivých médií patří sledování televize k mediálním aktivitám, kterými tráví mládež nejvíce času, obdobné výsledky v současnosti potvrzuje i výzkumná agentura

Nielsen Admosphere (dříve Mediaresearch, 2012), z jejíž výzkumů dále vyplývá, že s rostoucím věkem stoupá i procentuální podíl, který věnuje mládež čtení časopisů, čili že kromě sledování televize, internetu se mládež věnuje poslechu rozhlasu (hudby, mluveného slova), četbě časopisů a novin a četbě knih. Ačkoli čtení časopisů nepatří k mediálním aktivitám, kterým by byla věnována největší část času stráveného s médii, patří časopisy pro dívky stále k vyhledávanému typu médií mezi adolescentními dívkami, jak u nás, tak v zahraničí. Věková hranice čtenářek dívčích časopisů se nejčastěji pohybuje mezi 8 až 18 lety. V souvislosti se stále více diskutovaným zobrazováním ideálního těla se v poslední době tento druh média dostává do zájmů odborné veřejnosti, především pak rodičů čtenářek a výzkumných pracovníků. Tematický obsah časopisů pro dívky ve spojitosti s prezentací ideálního těla se stal jedním z největších propagátorů konzumních hodnot a specifického ideového potenciálu. Podle Kadlecové (2007) jsou časopisy pro dívky výrazným fenoménem na poli dnešní populární kultury; reflektují ji a částečně ji samy i vytvářejí. Doslova káže dívkám, jak se chovat, jak vypadat, jak se interagovat se společností, což je posléze může ovlivňovat i v dospělosti (Kadlecová, 2007). Tyto časopisy utvrzují povědomí o genderové, neboli pohlavní příslušnosti, a vymezují tak dívkám jejich chování související se ženskou rolí ve společnosti.

Častým způsobem zjišťování spokojenosti či nespokojenosti s vlastním tělem jsou dotazníky. Sledované osoby obvykle vyznačují stupeň souhlasu vztahujícímu se k jiné osobě nebo tělu jako celku nebo jednotlivým částem (Fialová & Krch, 2012).

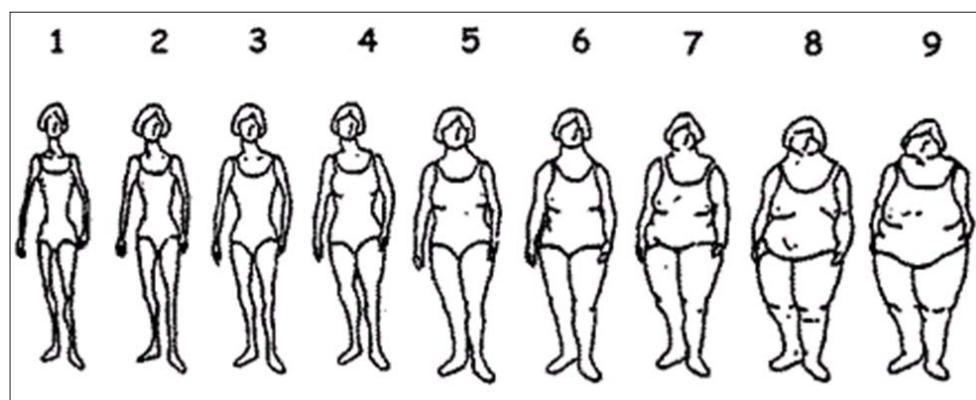
Metodika

Cílem této studie bylo zjistit subjektivní hodnocení vlastního těla u adolescentních dívek ($n = 82$) na základě testu siluet (realita versus přání) se zaměřením na diskrepanci v těchto názorech, to vše v souvislosti s faktem, zda dívky čtou či nečtou časopisy určené pro jejich cílovou skupinu. Studie se dále soustředila na vyjádření spokojenosti či nespokojenosti s vlastním tělem u souboru uvedených dívek a na jejich přání přibrat na hmotnosti, případně zhubnout. Základ empirického šetření tvořil dotazník, který byl rozdělen na dvě části. První část dotazníku byla zaměřena na zjišťování spokojenosti či nespokojenosti s tělem respondentek a také na jejich vnímání tělesné postavy jako celku v sociokulturních vztazích. Empirické šetření dále předkládalo zjištění spokojenosti či nespokojenosti s vlastním tělem u dospívajících dívek.

Test siluet postav je ve výzkumech týkajících se nespokojenosti s tělem populární technikou a je také ve velké míře využíván. Představuje optimální nástroj ke zjištění nespokojenosti s tělem (Grogan, 2000). Test se skládá z devíti siluet. Siluety jsou seřazené od nejtíhlejší po nejsilnější, viz obr. 2, a respondentky mají za úkol vybrat z nich tu, která je nejvíce podobná jejich postavě a tu, kterou by si přály mít. Diskrepance mezi jejich současnou postavou a jejich ideální postavou ukazuje na spokojenost či nespokojenost s jejich tělem.

Obrázek 2./ Figure 2.

Test siluet postav (Grogan, 2000)./ Test silhouette put (Grogan, 2000).

Test siluet postav byl v daném empirickém šetření první, který měly respondentky za úkol vyplnit. Stunckardův Test siluet postav existuje v několika verzích. Pro toto empirické šetření byla použita

jeho původní verze sestavena April Fallonovou a Paulem Rozinem, kteří využili stupnice vytvořené spolu se Stunckardem a dalšími (Grogan, 2000). Někdy bývá tato technika doplněna třetí částí testu, která bývá zaměřena na objektivní vnímání postavy. V tomto našem empirickém šetření však byla tato část vynechána, jelikož k výpočtu míry nespokojenosti s vlastním tělem jsou dostačující především první dvě části.

Souborem našeho empirického šetření byly dívky ve věkovém rozmezí od 12 do 15 let. Adolescentní věk byl zvolen na základě výsledků z výzkumu, který konstatoval, že nejvíce nespokojené se svým tělem jsou především dospívající dívky (Renzetti & Curran, 2003). Ve snaze o dosažení společensko-kulturního tělesného ideálu se dospívající dívky často uchylují k praktikám, které jsou pro jejich zdraví a život vysoce nebezpečné (Renzetti & Curran, 2003). Jak bylo zmíněno již v teoretické části, u dospívajících dívek i chlapců je navíc tělesný vzhled středem zájmu a je součástí jejich sebepojetí.

K získání souboru pro toto empirické šetření byla vybrána ZŠ Dukelská v Českých Budějovicích. Dotazník byl rozdělán mezi žáky 7. až 9. tříd. Souborem tohoto empirického šetření se tak v souvislosti s dotazníkem a testem siluet postav stalo celkem 82 dívek ve věku od 12 do 15 let. Průměrný věk dívek, které se empirického šetření zúčastnily, byl 13,7 let ($SD = 0,92$). Účast na empirickém šetření byla zcela anonymní a dobrovolná. Anonymita byla zachována v souvislosti s přesvědčením, že anonymně zadávaná data budou od respondentů důvěryhodnější, a tím i hodnotnější.

Dotazník měl 21 otázek, uzavřených ale i otevřených, ke kterým náležely tři otázky týkající se věku, výšky a váhy respondenta. Pro lepší přehled uvádíme, jaké charakteristiky a okruhy měla první část dotazníku za úkol zjistit:

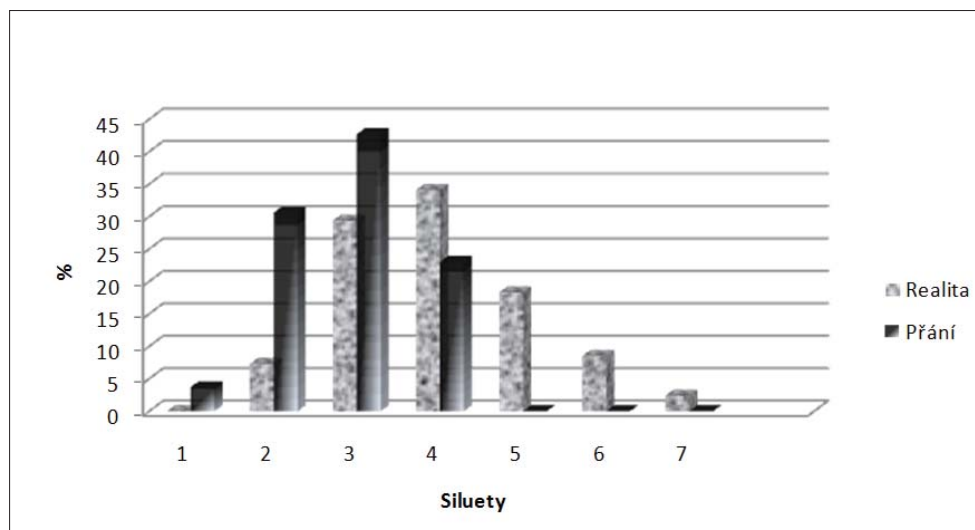
- věk,
- spokojenost s vlastním tělem a určitými částmi těla,
- sociokulturní důležitost tělesného vzhledu,
- tělesný vzhled mediálních vzorů a riziko jejich nápodoby.

Výsledky

Z celkového počtu 82 dívek čte časopisy pro dívky celkem 61 dívek (74,4 %). Dívek, které časopisy pro dívky nečtou, nebo čtou jiný druh časopisů, bylo celkem 21 (25,6%).

Graf 1./ Graph 1.

Rozdíly (diskrepance) mezi reálným hodnocením svého těla a přáním (představou) pomocí testu siluet u adolescentních dívek (n = 82)./ The differences (discrepancies) between the reassessment of their bodies and desires (the idea) test using silhouettes in adolescent girls (n = 82).

V první části Testu siluet postav měly respondentky označit postavu, která nejvíce připomíná jejich současnou postavu. Siluetu 1 označilo jako svoji současnou postavu 0 dívek (0 %). Siluetu číslo

2 označilo jako svoji současnou postavu celkem 6 dívek (7,3 %). Celkem 24 dívek (29,4 %) označilo za svoji současnou postavu siluetu 3. Nejvíce zastoupenou siluetou byla silueta 4, kterou jako svoji současnou postavu označilo 28 dívek (34,1 %). Siluetu 5 označilo za svoji současnou postavu 15 dívek (18,3 %). Siluetu 6 značilo za svou současnou postavu celkem 7 dívek (8,5 %) a siluetu 7 označily 2 dívky (2,4 %).

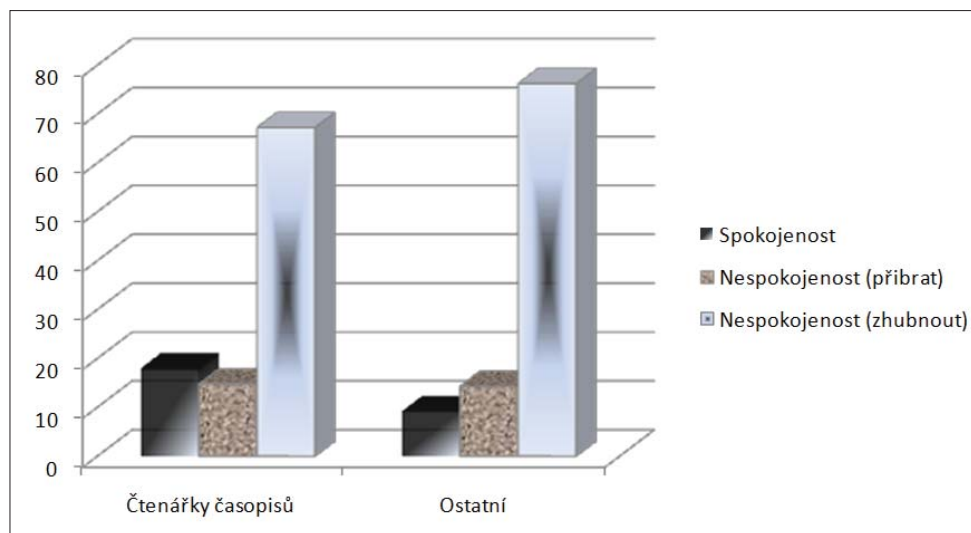
V druhé části Testu siluet měly respondentky označit postavu, kterou by si ideálně přály mít. Dle získaných dat bylo zjištěno, že siluetu 1 by si přály mít 3 dívky (3,7 %). Siluetu 2 označilo za svoji ideální postavu celkem 25 dívek (30,6 %). Nejvíce zastoupenou ideální siluetou byla silueta 3, kterou označilo 35 dívek (42,7 %). Siluetu 4 označilo jako svoji ideální postavu celkem 19 dívek (23 %), jak ukazuje graf 1, který předkládá rozdíly (diskrepance) mezi skutečností a přáním respondentek. Siluety 5-9 nebyly ve výběru dívek ohledně ideální postavy označeny, proto je možné je považovat za nepreferované v otázce vzhledu ideálního těla u adolescentních dívek. V této fázi výzkumu nebylo rozlišováno, zdali jsou dívky čtenářkami časopisů pro dívky nebo nejsou.

V šetření týkajícího se nespokojenosti s vlastním tělem u adolescentních dívek bylo cílem zjistit míru nespokojenosti dívek s jejich tělem. U dívek, které časopisy pro dívky nečtou, vykázalo přání o ideální štíhlejší postavu, nežli je ta současná, celkem 16 dívek (76,2 %) z celkového počtu ($n = 21$). Přání o silnější jednu siluetu vyjádřily 2 dívky (9,5 %) a to především ze siluety 2 na siluetu 3. Přání o silnější postavu o dvě siluety měla 1 dívka (4,8 %) a to ze siluety 1 na siluetu 3. Dvě dívky byly se svou postavou spokojeny (9,5 %).

U dívek, které časopisy pro dívky čtou, mělo přání o ideální štíhlejší postavu, nežli je ta současná, celkem 41 dívek (67,2 %) z celkového počtu ($n = 61$). Nejvíce dívek by si přálo mít postavu štíhlejší pouze o jednu siluetu. Spokojenost se současnou postavou a tedy žádnou diskrepanci, vyjádřilo 11 dívek (18 %). Směrem nahoru, tedy přání o ideální silnější postavu, nežli je ta současná, mělo dohromady 9 dívek (14,8 %) z celkového počtu 61 dívek, jak ukazuje graf 2.

Graf 2./ Graph 2.

Vyjádření spokojenosti či nespokojenosti s vlastním tělem u adolescentních dívek ($n = 82$)./ Expressing satisfaction or dissatisfaction with their own bodies in adolescent girls ($n = 82$).

Diskuze

Podle Weinshenkerové (2002) jsou zejména adolescentní dívky zranitelnější, co se týče obrazu jejich vlastního těla. Mají sklony ignorovat ostatní vlastnosti, schopnosti a dovednosti a soustřeďují se pouze na vzhled jakožto na důkaz jejich vlastní hodnoty (Weinshenker, 2002).

Negativní tělesné sebepojetí tedy jednoduše řečeno vyjadřuje nespokojenost s vlastním tělem. Tento jev je v západní společnosti především u žen poměrně běžný (Grogan, 2000). Tuto skutečnost dokazují

některé výzkumy, z jejichž výsledků vychází najevo, že ženy vykazují větší nespokojenost s vlastním tělem než muži (Morry & Staska, 2011).

Výsledky dotazníku Psychology Today Body Image Survey zaměřeného na spokojenost s vlastním tělem u žen tato tvrzení potvrzují. Z výzkumného souboru 4000 žen se 56 % vyjádřilo k nespokojenosti s jejich celkovým fyzickým vzhledem. Z toho výzkumného souboru celkem 54 % dívek ve věku od 13 do 19 let bylo nespokojených se svým celkovým fyzickým vzhledem a přály si ho změnit (Psychology Today, 1997). U našeho souboru byla tato nespokojenost 90,5 % u ne-čtenářek časopisu, u čtenářek časopisů měla nespokojenost s vlastním tělem hodnotu 84,9 %. Uvedená studie poukazuje na 89 % žen, které by si přálo zhubnout, u našeho souboru byla představa o hubnutí vykázána u 76,2 % dívek, které časopisy nečtou a 67,2 % u dívek, které dívčí časopisy pravidelně čtou.

V souvislosti s mediálními účinky je potřebné poznamenat, že jejich sledování a zjišťování je komplikované, navíc spojené s řadou otázek, a to ať už se jedná o sledování vlivu časopisů, televize či sociálních sítí, neboť působení médií je vždy realizováno v širších kontextech sociálně kulturních. Navíc je zřejmé, že mladí lidé jsou schopni sledovat několik médií současně (poslouchat rozhlas, psát emaily, telefonovat), takzvaný multitasking se již stal jedním z výrazných rysů konzumace médií u mladých lidí. Oddělit vliv jednoho druhu média od působení dalších mediálních zdrojů v zásadě nelze.

Závěr

Na základě výsledků vycházejících z Testu siluet docházíme ke zjištění, že většina sledovaných dívek ($n = 82$) si přeje, aby měly postavu, která odpovídá siluetám 1 – 4. Skutečnost (subjektivně hodnocená) má ovšem z hlediska kategorizace zástupce v siluetách 1 až 7. 69 dívek (84,9 %) posouvá svou představu a přání do jiné siluety, než kterou hodnotí své tělo. Pouze 13 dívek (15,9 %) z celkového počtu bylo spokojeno se svou postavou a necítily potřebu tělesné změny vykázat v podobě jiné siluety.

Z hlediska rozdělení dívek na skupinu, která čte časopisy pro dívky a která je nečte, lze konstatovat, že obě skupiny dívek vykazovaly nespokojenost s vlastním tělem v převažujícím procentu. U ne-čtenářek časopisů byla celková nespokojenost s vlastním tělem na úrovni 90,5 %, u čtenářek časopisů měla nespokojenost hodnotu 81,2 %.

U ne-čtenářek časopisů se projevilo přání být štíhlejší u 76,2 % a přibrat u 14,3 %. U čtenářek časopisů projevilo přání být štíhlejší 67,2 %, druhá podoba nespokojenosti se svým tělem v podobě potřeby přibrat na hmotnosti u 14,0 %. Je tedy možné konstatovat poměrně zajímavý fakt, že v rámci našeho empirického šetření nebyl prokázán v souvislosti s negativním tělesným sebepojetím výrazný rozdíl mezi čtenářkami dívčích časopisů a dívkami, které časopisy pro dívky nečtou. Časopisy pro dívky nejsou na základě našeho šetření prokazatelným rizikovým faktorem nespokojenosti s vlastním tělem. Důvody můžeme hledat v neustále se rozšiřující mediální nabídce, z níž mohou adolescentní dívky čerpat informace o zdraví a ideálech tělesné krásy – v tomto kontextu se nabízí velká inspirující role nových médií, zejména sociálních sítí, v nichž komunikace dosahuje výrazných rysů mobility, všudypřítomnosti, obrazovosti a sdílenosti. Média navíc nejsou jediným fenoménem přicházejícím s kultem štíhlosti, tlak na vznik nespokojenosti s vlastním tělem může mít charakter psychický, může přicházet jak z prostředí primárních a sekundárních sociálních skupin (rodina, vrstevníci, škola aj.), tak ze sféry módního průmyslu a celkového sociálně kulturního prostředí, v němž jedinec žije. Tento komplexní rámec celospolečenského vlivu je velice obtížné oddělit od působení mediálního, včetně působení jednotlivých druhů médií. Přesto můžeme konstatovat, že se média podílejí na rozšiřování názorů o fyzické přitažlivosti jedince, kult štíhlosti šíří a změna takového působení médií se jeví jako velice obtížně ovlivnitelná. Proto i role dívčích časopisů v otázce negativního tělesného sebepojetí dívek tkví v potvrzování a předkládání ideálního štíhlého těla jako těla, které je žádané a kterého je třeba dosáhnout.

Literatura

- Bell, B. T., & Dittmar, H. (2011). Does Media Type Matter? The Role of Identification in Adolescent Girls' Media Consumption and the Impact of Different Thin-ideal Media on Body Image. *Sex Roles*, 65(7), 478–490.
- Blatný, M., & Plháková, A. (2003). *Temperament, inteligence, sebepojetí. Nové pohledy na tradiční témata psychologického výzkumu*. Brno: Psychologický ústav Akademie věd ČR Brno a Sdružení SCAN.

- Clay, D., Vignoles V. L., & Dittmar, H. (2005). Body Image and Self-Esteem Among Adolescent Grils: Testing Influence of Sociocultural Factors. *Journal of Research on Adolescence*, 15(4), 451–477.
- Davison, T., & McCabe, M. (2006). Adolescent Body Image and Psychosocial Functioning. *Journal of Social Psychology*, 146(1), 15–30.
- Děti a média: vyhrávají televize a internet. Tisková zpráva agentury MEDIARESEARCH. (b.r.). Dostupné 26. srpen 2016, z: <http://www.mediaguru.cz/2012/03/deti-a-media-vyhravaji-televize-a-internet/#.V8ARb0kkqtE>.
- Fialová, L. (2001). *Body image jako součást sebepojetí člověka*. Praha: Karolinum.
- Fialová, L. (2005). *Moderní body image: Jak se vyrovnat s kultem štíhlého těla*. Praha: Grada Publishing.
- Fialová, L., & Krch, F. (2012). *Pojetí vlastního těla – zdraví, zdatnost, vzhled*. Praha: Karolinum.
- Furnham, A., Badmin, N., & Sneade, I. (2002). Body image dissatisfaction: gender differences in eating attitudes, self-esteem, and reason for exercise. *Journal of Psychology*, 136(6), 581–96.
- Grogan, S. (2000). *Body image. Psychologie nespokojenosti s vlastním tělem*. Praha: Grada Publishing.
- Hradiská, E., Brečka, S., & Vybíral, Z. (2009). *Psychológia médií*. Bratislava: Eurokódex.
- Kadlecová, K. (2007). *Dívky a girls podle českých časopisů: Jazyk, ideologie, publikum a jeho přístup*. Liberec: Bor.
- Krch, D. F. (2002). *Mentální anorexie*. Praha: Portál.
- Krch, D. F. (2005). *Poruchy příjmu potravy*. Praha: Grada.
- Macek, P. (2003). *Adolescence*. Praha: Portál.
- Macek, P., Tyrlík, M., & Širůček, J. (2010). *Sebepečetí a identita v adolescenci: Sociální a kulturní kontext*. Brno: MUNI.
- Markey, C. (2010). Invited Commentary: Why Body Image is Important to Adolescent Development. *Journal of Youth and Adolescence*, 39(12), 1387–91.
- Morry, M. M., & Staska, S. L. (2011). Magazine exposure: Internalization, self-objectification, eating attitudes, and body satisfaction in male and female university students. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 33(4), 269–279.
- Survey Says: Body Image Poll Results. (b.r.). Dostupné 11. srpen 2016, z <http://www.psychologytoday.com/articles/199702/survey-says-body-image-poll-results>.
- Renzetti, M., & Curran, D. J. (2003). *Ženy muži a společnost*. Praha: Karolinum.
- Sak, P. (2000). *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč.
- Smolak, L., & Thompson, J. K. (2009). *Body Image, Eating Disorders, and Obesity in Youth: Assessment, Prevention, and Treatment*. Oxford University Press.
- Wágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.
- Weinshenker, N. (2002). Adolescents and Body Image: What's typical and what's not. *Child Study Center*, 6(4). New York: New York University.
- Wykes, M., & Gunter, B. (2005). *The media and body image*. London: SAGE Publications.

PhDr. Helena Pavličíková, CSc.
Katedra společenských věd PF JU
Jeronymova 10
371 15 České Budějovice
pavlic@pf.jcu.cz